

Nodiadau am wneud cais am

Lwfans Byw i'r Anabl

ar gyfer plentyn o dan 16 oed

Pwysig - Darllenwch y nodiadau hyn yn gyntaf. Maent yn dweud popeth sydd angen i chi ei wybod am weddill y pecyn cais.

Beth yw Lwfans Byw i'r Anabl?

Budd-dal nawdd cymdeithasol di-dreth yw Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer pobl sydd â salwch neu anabledd sydd angen cymorth i symud o gwmpas, cymorth gyda gofal personol neu gymorth gyda'r ddau o'r rhain.

Ni chaiff ei effeithio gan unrhyw arian y gallai'r plentyn neu deulu'r plentyn fod yn ei gael fel incwm, na chan unrhyw gynilion a allai fod ganddynt.

Gall pobl wneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl hyd yn oed os nad ydynt yn cael y cymorth sydd ei angen arnynt mewn gwirionedd.

Fel arfer, rhaid iddynt fod yn byw ym Mhrydain Fawr, ac wedi bod yn byw yno am 26 wythnos yn y 52 wythnos cyn i chi wneud cais, neu am 13 wythnos yn achos plentyn o dan 6 mis oed. Mae *Prydain Fawr* yn cyfeirio at Gymru, Lloegr a'r Alban.

Pecyn cais yn arbennig ar gyfer plant yw hwn. Os defnyddiwch chi'r ffurflen i wneud cais ar gyfer person sydd dros 16 oed, gall gymryd mwy o amser i ni ddelio â'r cais. Gallwch gael pecyn cais i oedolion o'r un lle ag y cawsoch y pecyn hwn.

Mae yna symiau penodol o arian i'w cael am Lwfans Byw i'r Anabl. Gallwch weld y cyfraddau cyfredol yn y daflen a elwir Cyfraddau Budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol. Gallwch gael y daflen hon o unrhyw swyddfa Canolfan Byd Gwaith neu nawdd cymdeithasol. Mae'r cyfraddau hefyd ar gael ar y rhynggrwyd yn www.direct.gov.uk/disability

Pryd i wneud cais

Gwnewch gais ar unwaith. Fel arfer, dim ond pobl sydd wedi bod angen cymorth am 3 mis, ac mae'r cymorth yn debygol o barhau am o leiaf 6 mis pellach. Ond os byddwch chi'n gwneud cais nawr, gallwn sicrhau y bydd y plentyn yn cael Lwfans Byw i'r Anabl cyn gynted ag y bydd ganddynt hawl iddo.

Lwfans Gofalwr

Os ydych chi'n gwneud cais am elfen ofal Lwfans Byw i'r Anabl, a bod rhywun yn gofalu am y plentyn am 35 awr neu fwy yr wythnos, efallai y gallant hwy hawlio Lwfans Gofalwr. Darllenwch ffurflen DS700 Wales i gael mwy o wybodaeth – mae hon ar gael o'ch Canolfan Byd Gwaith. Os bydd Lwfans Byw i'r Anabl yn cael ei ddyfarnu i'r plentyn ac mae rhywun yn meddwl y gallent fod yn gymwys i gael Lwfans Gofalwr dylent wneud cais o fewn 3 mis o ddyddiad penderfyniad cais y plentyn er mwy osgoi colli budd-dal.

Y cwestiynau yn y ffurflen gais

- Atebwch bob cwestiwn sy'n berthnasol i'r plentyn rydych chi'n gwneud cais ar eu cyfer. Llenwch y ffurflen gyda inc du lle mae hynny'n bosib. Defnyddiwch y bylchau i ddweud cymaint ag y gallwch wrthym yn eich geiriau eich hun am y cymorth sydd ei angen arnynt. Gorau po fwyaf y gallwch ei ddweud wrthym, gan y bydd yn haws i ni gael darlun clir o broblemau'r plentyn. Peidiwch â phoeni os nad ydych yn siwr sut i sillafu rhywbeth neu os oes rhaid i chi groesi rhywbeth allan. Ond peidiwch â defnyddio hylif cywiro.

Gall budd-dal y gallwch ei gael oherwydd y cais hwn gael ei dalu yn gyflymach os ydych yn ateb yr holl gwestiynau sydd yn briodol i'ch plentyn. Os ydych yn cael trafferth llenwi'r ffurflen hon, peidiwch a phoeni. Gall un o'n staff eich helpu. Gallwch ddod o hyd i gymorth a chynngor ar lenwi'r ffurflen gais ar **dudalen 3** o'r nodiadau hyn.

- Gwyddom y gall anabledd neu salwch effeithio'n wahanol ar bobl o un diwrnod i'r llall – maent yn cael diwrnodau da a diwrnodau drwg. Pan fyddwch yn dweud wrthym sut mae'r salwch neu'r anabledau yn effeithio ar y plentyn, dywedwch wrthym am y cymorth sydd ei angen arnynt **y rhan fwyaf** o'r amser. Os nad ydych yn siwr a oes angen i ni wybod rhywbeth, dywedwch wrthym beth bynnag.
- Gwyddom fod rhai o'r cwestiynau rydym yn eu gofyn yn bersonol iawn. Ac weithiau mae meddwl am y pethau nad yw'r plentyn yn gallu eu gwneud yn peri tristwch. Ond mae angen i ni wybod am y pethau hyn er mwyn sicrhau bod y plentyn yn cael yr holl Lwfans Byw i'r Anabl y mae ganddynt hawl iddo.

-
- Os nad oes yna ddigon o le ar y ffurflen i bopeth rydych chi eisiau ei ddweud wrthym, defnyddiwch dudalen o bapur ar wahân a'i hanfon gyda'r ffurflen hon. Gofalwch eich bod yn rhoi enw a chyfeirnod y plentyn ar unrhyw ddarnau ychwanegol o bapur. Os nad ydych yn gwybod y cyfeirnod, defnyddiwch eu dyddiad geni.

Os oes angen cymorth arnoch i lenwi'r ffurflen gais neu unrhyw ran ohoni

- Ffoniwch y Llinell Ymholiadau Budd-daliadau (BEL) i bobl ag anableddau a gofalwyr. Y rhif ffôn yw **0800 88 22 00**.

Efallai y bydd angen i'r person y byddwch yn siarad a hwy drefnu i rywun eich ffonio'n ôl. Bydd y person fydd yn eich ffonio'n ôl wedi ei hyfforddi'n arbennig i'ch helpu i lenwi'r ffurflen hon. Bydd ganddynt gopi o'r ffurflen gais a byddant yn mynd trwyddi gyda chi dros y ffôn. Neu, gallant lenwi ffurflen gais ar eich rhan.

Os byddant yn llenwi'r ffurflen gais ar eich rhan, byddant yn ei hanfon atoch. Yna, gallwch chi ei gwirio, ei llofnodi a'i dychwelyd. Gallant anfon ffurflen gais wedi'i llenwi atoch mewn braille neu brint bras. Byddant yn anfon amlen atoch. Ni fydd angen stamp arni.

Gallwn ddarparu dehonglydd os oes angen, neu efallai yr hoffech drefnu i ffrind neu aelod o'ch teulu ddehongli'r pecyn i chi.

- Os nad ydych yn gallu defnyddio'r ffôn, efallai y gallwn anfon rhywun i ymweld â'ch plentyn. Ysgrifennwch atom yn y cyfeiriad sydd ar yr amlen a ddaeth gyda'r pecyn cais hwn. Os byddwch yn cael ymweliad, efallai bydd yn gymryd mwy o amser i ni ddelio â chais eich plentyn.
- Efallai y gallwch gael cymorth gan gymdeithas sy'n arbenigo mewn helpu pobl gyda salwch neu anabledd y plentyn. Ffoniwch nhw i ofyn a allant eich helpu.

Cymorth a chyngor

Os oes arnoch eisiau cyngor cyffredinol am Lwfans Byw i'r Anabl neu unrhyw fudd-daliadau eraill y gallech fod yn gymwys i'w hawlio

- Ffoniwch y Llinell Ymholiadau Budd-daliadau i bobl ag anableddau a gofalwyr. Y rhif yw **0800 88 22 00**.

Gall pobl sydd â phroblemau clywed neu lefaru ac sy'n defnyddio ffôn testun ffonio **0800 24 33 55** Os nad oes gennych eich system ffôn testun eich hun, maent ar gael mewn rhai llyfrgelloedd ac mewn rhai swyddfeydd Cyngor Ar Bopeth.

Gall y person y byddwch yn siarad ag ef/hi roi cyngor cyffredinol i chi am Lwfans Byw i'r Anabl. Gallent ddweud wrthyh hefyd am fudiadau eraill a all eich helpu.

- Cysylltwch â'ch Canolfan Byd Gwaith. Mae'r rhif ffôn a'r cyfeiriad i'w gweld yn adran rhifau busnes y llyfr ffôn. Edrychwch o dan **Jobcentre Plus** neu **Social Security**.
- Cysylltwch â chanolfan gynghori fel Cyngor Ar Bopeth.

Os byddwch angen cyngor cyfrinachol ac annibynnol ynglŷn ag unrhyw agwedd ar ofalu am blentyn anabl, ffoniwch y llinell gymorth *Cysylltu â Theulu* am ddim ar **0808 808 3555**, dydd Llun i dydd Gwener o 10am i 4pm ac ar dydd Llun o 5.30pm i 7.30pm. Y rhif ffôn testun di-dâl yw **0808 808 3556** neu ymwelwch a gwefan Cysylltu â Theulu yn **www.cafamily.org.uk**

Os hoffech chi gael mwy o wybodaeth am Gredyd Treth Plant neu Gredyd Treth Gwaith

- ffoniwch eu **Llinell Gymorth** ar **0845 300 3900**.
- gall pobl sydd â phroblemau clywed neu lefaru, sy'n defnyddio **ffôn testun**, ffonio **0845 300 3909**.
- gall pobl sydd angen ffurflen **Gymraeg** neu sydd angen cymorth yn y Gymraeg ffonio **0845 302 1489**.
- neu trowch at y wefan yn **www.hmrc.gov.uk**

Am ragor o wybodaeth am Gredyd Pensiwn

- gweler taflen **PC1L Wales Credyd Pensiwn**
- ffoniwch y **Llinell Gais Credyd Pensiwn**. Y rhif yw **0800 99 1234**
- gall pobl gyda problemau clyw neu leferydd ddefnyddio **ffôn destun** trwy ddeialu **0800 169 0133**
- neu trowch at y wefan yn **www.direct.gov.uk/credydpensiwn**

Problemau symud o gwmpas

Dim ond plant sy'n **3 oed neu'n hŷn** all gael Lwfans Byw i'r Anabl i gael cymorth i symud o gwmpas. Mae cyfradd y Lwfans Byw i'r Anabl y bydd plant yn ei gael yn dibynnu ar eu hoedran a'r math o gymorth neu oruchwyliaeth y mae arnynt ei angen. Os oes angen eu hatgoffa, eu hysgogi neu eu hannog i gerdded, mae'n dibynnu faint o atgoffa, ysgogiad neu anogaeth y mae arnynt ei angen. Mae yna 2 gyfradd.

Cyfradd is

Os yw'r plentyn yn 5 mlwydd oed neu'n hŷn a bod **unrhyw** un o'r canlynol yn berthnasol

- os gall y plentyn gerdded, ond bod angen i rywun fod gyda nhw i sicrhau eu bod yn ddiogel
- os gall y plentyn gerdded, ond bod angen i rywun fod gyda nhw i'w helpu i ddod o hyd i'w ffordd o gwmpas mewn mannau nad ydynt yn gyfarwydd â nhw.

Cofiwch fod angen rhywfaint o gymorth a goruchwyliaeth ar bob plentyn pan fyddant y tu allan i'r cartref. Mae'n rhaid i'r plentyn rydych chi'n gwneud cais ar ei gyfer fod angen mwy o gymorth neu oruchwyliaeth na phlant eraill o'r un oedran nad oes ganddynt yr un anghenion penodol.

Cyfradd uwch

Os yw'r plentyn yn 3 mlwydd oed neu'n hŷn a bod **unrhyw** un o'r canlynol yn berthnasol

- os na all y plentyn gerdded o gwbl
- os gall y plentyn gerdded pellter byr yn unig cyn iddynt deimlo anesmwythder difrifol
- os gallai'r ymdrech o gerdded fod yn beryglus iawn iddynt
- os cafodd coesau'r plentyn eu torri i ffwrdd uwchben y migwrn/ffêr neu drwy'r migwrn/ffêr, neu os cawsant eu geni heb goesau neu draed
- os yw'r plentyn yn fyddar ac yn ddall a bod angen i rywun fod gyda nhw pan fyddant y tu allan i'r cartref, mae'n rhaid iddynt fod wedi colli llawer o'u clyw a'u golwg. Ond nid oes yn rhaid iddynt fod yn gwbl fyddar ac yn gwbl ddall
- os oes gan y plentyn nam meddyliol difrifol gyda phroblemau ymddygiad difrifol a'i fod angen cymorth gyda gofal personol ddydd a nos.

Cymorth gyda gofal personol

Dim ond plant sy'n **3 mis oed neu'n hŷn** all gael Lwfans Byw i'r Anabl i gael cymorth gyda gofal personol. Cofiwch fod angen rhywfaint o gymorth neu oruchwyliaeth ar bob plentyn. Mae'n rhaid i'r plentyn rydych yn gwneud cais ar ei gyfer fod angen **mwyl** o gymorth neu oruchwyliaeth na phlant eraill o'r un oedran nad oes ganddynt yr un anghenion penodol. Mae'r gyfradd o Lwfans Byw i'r Anabl y bydd y plentyn yn ei gael yn dibynnu ar faint o sylw, cymorth neu oruchwyliaeth y mae arnynt ei angen. Er enghraifft, efallai y bydd angen i rywun gadw llygad arnynt, neu ofalu amdanynt tra byddant ar ddialysis. Neu efallai y bydd angen cymorth arnynt gyda phethau fel ymolchi, gwisgo, defnyddio'r toiled, cyfathrebu â phobl eraill neu rywbeth tebyg. Os oes angen eu hatgoffa, eu hysgogi neu eu hannog i wneud pethau, mae'n dibynnu faint o atgoffa, ysgogiad neu anogaeth y mae arnynt ei angen. Mae yna 3 cyfradd.

Cyfradd isaf

- os oes gan y plentyn anghenion gofal am ryw gyfnod yn ystod y dydd.

Cyfradd ganol

- os oes gan y plentyn anghenion gofal am ryw gyfnod yn ystod y dydd, neu os ydynt yn agored i berygl, **neu**
- os oes gan y plentyn anghenion gofal am rhyw gyfnod yn ystod y nos.

Cyfradd uchaf

- os oes gan y plentyn anghenion gofal am ryw gyfnod yn ystod y dydd a'r nos.

Beth yw Gwasanaethau Meddygol

Os bydd angen archwiliad meddygol, byddwn yn gofyn i'r Gwasanaethau Meddygol drefnu hyn ar ran y Gwasanaeth Anabledd a Gofalwyr.

Pan fo'r Gwasanaethau Meddygol yn cael cais am archwiliad, byddant yn anfon llythyr atoch sy'n rhoi manylion eu gwasanaeth. Mae hyn yn cynnwys manylion yr archwiliad, gweithdrefnau cwyno a threfnu gwasanaeth dehonglydd a meddyg o'r un rhyw, lle bo hynny'n bosib. Yna, bydd meddyg yn cysylltu â chi i drefnu apwyntiad ar gyfer yr archwiliad.

Y Gwasanaethau Meddygol sy'n trefnu'r apwyntiad, yn gofyn i feddyg gynnal archwiliad meddygol ac yn darparu adroddiad o'u barn i'r Gwasanaeth Anabledd a Gofalwyr. Bydd y person sy'n gwneud y penderfyniad yn penderfynu ar gais eich plentyn gan ddefnyddio adroddiad y meddyg ac unrhyw dystiolaeth neu wybodaeth arall sydd ar gael.

Gallwch ofyn am gopi o'r adroddiad gan y swyddfa sy'n delio â chais eich plentyn.

Os ydych chi'n anfodlon ag unrhyw ran o'r gwasanaeth a ddarperir gan y Gwasanaeth Meddygol, neu'n teimlo y gallent weithredu'n well, dywedwch wrth y meddyg sy'n cynnal yr archwiliad. Os na allant eich helpu ar unwaith, fe gewch chi daflen gofal cwsmeriaid ganddynt, sy'n dweud wrthyhych sut i wneud cwyn neu awgrymiad ac yn nodi'r hyn y bydd y Gwasanaethau Meddygol yn ei wneud i ymchwilio i'r gŵyn neu'r awgrymiad.

Os ydych chi'n cwyno am feddyg a bod y Gwasanaethau Meddygol yn cytuno â'ch cwyn, byddant yn trefnu i gymryd camau. Os darganfyddir bod yr adroddiad meddygol yn ffeithiol anghywir neu fod y meddyg wedi rhoi barn nad yw'n gallu ei chyfiawnhau, bydd y Gwasanaethau Meddygol yn dweud hynny wrth y swyddfa sy'n delio â chais eich plentyn.

Pan fydd y Gwasanaethau Meddygol wedi cael yr holl wybodaeth sydd ei hangen arnynt, byddant yn penderfynu beth allant ei wneud. Os oes rhywbeth yn anghywir, byddant yn ei gywiro ac yn rhoi gwybod i chi beth y maent wedi'i wneud.

Os byddai'n well gennych chi, gallwch gysylltu â Rheolwr Cysylltiadau Cwsmeriaid y Gwasanaethau Meddygol a enwir yn nhaflen gofal cwsmeriaid y Gwasanaethau Meddygol. Cofiwch na all y Gwasanaethau Meddygol newid penderfyniad am fudd-dâl eich plentyn. Os ydych yn meddwl bod y penderfyniad am fudd-dâl eich plentyn yn anghywir, gallwch ofyn i'r swyddfa Gwasanaeth Anabledd a Gofalwyr sy'n delio â chais eich plentyn ei ystyried unwaith yn rhagor. Bydd y cyfeiriad ar y llythyr sy'n rhoi gwybod i chi am eu penderfyniad.

Efallai bydd rhaid i ni ofyn i'ch meddyg am wybodaeth pellach am ynglŷn â chyflwr eich plentyn. Gofynnir i feddygon roi manylion o'r ffeithiau meddygol, nid oes gofyn iddynt roi barn ar broblemau sydd efallai gan eich plentyn gyda gweithgareddau byw yn ddyddiol neu ar hawl am fudd-dal.

Rheolau Arbennig

Gall rhai pobl gael Lwfans Byw i'r Anabl o dan y Rheolau Arbennig. Caiff y rheolau hyn eu hegluro ar y daflen las gyda'r teitl, Nodiadau am wneud cais o dan y Rheolau Arbennig yn y pecyn cais hwn.

Ynglŷn â'r ffurflen yn y pecyn hwn

-
- Mae'r **ffurflen gais** yn gofyn am fanylion y plentyn ac am rhywfaint o wybodaeth gyffredinol.
 - Cyn i chi lenwi'r **ffurflen gais**, darllenwch yr adran **Cymorth a chyngor ar dudalen 3** y nodiadau hyn.
 - Anfonwch y ffurflen gais yn ôl atom cyn gynted ag y gallwch.
 - Os nad ycych am lenwi'r anghenion gofal a symudedd ar **dudalennau 6 i 27** gallwn anfon meddyg i weld eich plentyn.

Os bydd angen i feddyg ddod i weld eich plentyn, efallai yr hoffech i feddyg o'r un rhyw gynnal yr archwiliad, ac fe wnawn ni'n gorau i drefnu hyn lle bo hynny'n bosib. Os byddwch yn teimlo bod rhaid cael meddyg o'r un rhyw i archwilio'ch plentyn, er enghraifft am resymau crefyddol neu ddiwylliannol, mae'n rhaid i chi nodi hyn yn glir, ac fe wnawn ni'r trefniadau priodol. Cofiwch fod yr archwiliad yn debygol o fod yn wahanol i'r hyn y byddech yn ei ddisgwyl gan eich meddyg eich hun. Nid gwneud diagnosis na thrafod triniaeth cyflwr meddygol eich plentyn yw diben ymweliad meddyg y Gwasanaethau Meddygol, ond asesu sut mae'r cyflwr yn effeithio ar eich plentyn. Efallai na fydd angen i'r meddyg gynnal archwiliad corfforol.

Ynglŷn â rhif Yswiriant Gwladol (YG) eich plentyn

Er mwyn cysylltu eich plentyn â'r cyfrif YG cywir a chadw'r cyfrif hwynnw'n ddiogel, bydd angen i ni gael prawf o pwy yw'ch plentyn. Eich cyfrifoldeb chi yw rhoi'r wybodaeth gywir i ni gysylltu eich plentyn â'r cyfrif cywir.

Os na fyddwch yn rhoi rhif YG eich plentyn i ni, efallai y bydd rhywfaint o oedi wrth brosesu eich cais. Os nad oes gan eich plentyn rif YG, neu os mai un dros dro sydd ganddynt sy'n dechrau â'r llythrennau ZZ neu TN, cysylltwch â'ch Canolfan Byd Gwaith. Gallant eich helpu i wneud cais am rif YG neu ei olrhain. Trowch at **Help a Chyngor** ar **dudalen 2** y nodiadau hyn.

Noder – Os bydd eich plentyn yn derbyn Lwfans Byw i'r Anabl, fe allwn edrych ar y cais o bryd i'w gilydd er mwyn sicrhau eu bod yn derbyn y swm cywir o arian. Golyga hyn y gall eu dyfarniad fynd i fyny neu i lawr neu ddod i ben yn gyfan gwbl, er enghraifft oherwydd fod faint o help maent ei angen wedi newid.

Lwfans Byw i'r Anabl a Lwfans Gofalwr

Darllenwch hon ac wedyn ei rhoi i'ch gofalwr os oes gennych un

Mae'r daflen hon mewn dwy ran:

- Rhan un – i chi a
- Rhan dau – i'ch gofalwr, os oes gennych un, ac mae'n rhoi gwybodaeth ynglŷn â Lwfans Gofalwr.

Rhan un – I chi

Gallai eich budd-dal gael ei effeithio arno os oes rhywun yn hawlio Lwfans Gofalwr am roi gofal i chi.

Os yw eich cais am Lwfans Gofalwr yn llwyddiannus, efallai gallech gael taliad o swm ychwanegol fel rhan o:

- Lwfans Ceisio gwaith yn seiliedig ar incwm
- Cymhorthdal Incwm
- Credyd Pensiwn
- Budd-dal Tai, neu
- Budd-dal Treth Cyngor

Gelwir y swm ychwanegol yn **bremiwm anabledd difrifol** neu, mewn Credyd Pensiwn **swm ychwanegol am anabledd difrifol**.

Os oes rhywun yn cael taliad o Lwfans Gofalwr am roi gofal i chi, efallai na allwch dderbyn y swm ychwanegol. Gallwch gael gwybod mwy ynglŷn â hyn gan y swyddfa sy'n delio â'ch budd-daliadau. **Fodd bynnag, ni fydd Lwfans Gofalwr yn effeithio ar eich Lwfans Byw i'r Anabl.**

Rhan dau – I'ch Gofalwr

Os ydych yn gofalu am rywun sy'n bwriadu gwneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl efallai y byddech yn dymuno gwneud cais am Lwfans Gofalwr. Efallai y bydd gennych hawl i Lwfans Gofalwr os byddwn yn dyfarnu'r elfen gofal o Lwfans Byw i'r Anabl ar y gyfradd ganol neu uwch. Dylech ddisgwyl tan i'r person rydych yn gofalu amdanynt gael penderfyniad ar eu cais am Lwfans Byw i'r Anabl. Os byddwn yn dyfarnu Lwfans Byw i'r Anabl dylech wneud cais am Lwfans Gofalwr. **Dylech wneud cais o fewn tri mis i'r penderfyniad Lwfans Byw i'r Anabl gael ei wneud neu gallech golli budd-dal. Gofynnwch am y pecyn cais - DS700W (neu DS700SPW os ydych yn cael Pensiwn y Wladwriaeth).**

Lwfans Gofalwr a budd-daliadau Nawdd Cymdeithasol eraill

Gall taliadau o rai budd-daliadau, lwfansau neu bensiynau effeithio ar daliad Lwfans Gofalwr. Mae hyn y golygu os ydych yn derbyn budd-dal arall, efallai na allwn dalu Lwfans Gofalwr o gwbl neu ei dalu ar raddfa ostyngedig. Fodd bynnag, efallai y bydd gennych hawl o hyd i Lwfans Gofalwr hyd yn oed os na allwn ei dalu, ac mae bod â hawl yn golygu efallai y gallech gael swm ychwanegol wedi'i dalu gyda Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm, Cymhorthdal Incwm, Credyd Pensiwn, Budd-dal Tai neu Fudd-dal Treth Cyngor.

Sut i gael help a chyngor a gwneud cais am Lwfans Gofalwr

- Gallwch gael gwybodaeth o'r wefan yn **www.direct.gov.uk/carers** Gallwch wneud cais ar-lein yn y cyfeiriad hwn hefyd
- Ysgrifennu i Carer's Allowance Unit, Palatine House, Lancaster Road, Preston PR1 1HB neu ffonio 0845 6084321 (ffôn testun 0845 6045312 i'r rhai trwm eu clyw) neu e-bost **cau.customer-services@dwp.gsi.gov.uk**
- Ffonio'r Llinell Ymholiadau Budd-dal ar 0800 88 22 00. Llinell gyfrinachol yw hon i bobl gydag anableddau, eu cynrychiolwyr a gofalwyr.
- Gall eich swyddfa Canolfan Byd Gwaith Lleol a llawer o ganolfannau cyngor lleol fel Cyngor ar Bopeth roi ffurflenni cais a'ch helpu chi i'w cwblhau.

Mae'r pecyn cais a'r wefan yn egluro Lwfans Gofalwr yn fwy manwl. Gallwn hefyd ddarparu ffurflenni cais mewn print bras neu Braille.

Mae amodau hawlio eraill yn berthnasol. Nid yw hon yn ddatganiad cyflawn o'r gyfraith ac ni ddylech ddibynnu arni felly.

Nodiadau am

Wneud cais o dan y *Rheolau Arbennig*

ar gyfer plentyn o dan 16 oed

Ynglŷn â'r Rheolau Arbennig

Yn anffodus, mae rhai plant yn dioddef o salwch terfynol ac nid yw'n debygol y byddant yn byw'n hir. Mae gennym drefniadau a elwir yn *Rheolau Arbennig* i wneud yn siŵr eu bod yn cael eu budd-dal cyn gynted â phosibl. Mae'r *Rheolau Arbennig* yn cwmpasu pobl sy'n dioddef o glefyd cynyddol sydd mor ddifrifol nad oes disgwyl iddynt fyw yn hirach na 6 mis.

Mae cael eich talu o dan y *Rheolau Arbennig* yn golygu

- eu bod yn cael y gyfradd uchaf bob wythnos i helpu gyda'u gofal personol
- eu bod yn cael eu talu ar unwaith. Nid oes rhaid aros nes bod y plentyn wedi bod angen help am 3 mis
- y byddwn yn delio â'u ceisiadau yn gyflymach.

Ond dim ond os ydynt yn cael trafferth symud o gwmpas y gall plant gael arian ar gyfer cymorth i symud o gwmpas.

Gwneud cais ar gyfer plentyn o dan y Rheolau Arbennig

Darllenwch y nodiadau ar ochr arall y dudalen hon. Maent yn dweud wrthy ch beth i'w wneud os ydych am wneud cais ar gyfer plentyn o dan y *Rheolau Arbennig*.

Er mwyn i ni allu delio â'r cais cyn gynted ag y gallwn, mae'n bwysig eich bod yn anfon **adroddiad DS1500** meddyg gyda'r cais. Mae'r nodiadau hyn yn dweud wrthy ch sut i gael **adroddiad DS1500**.

Sut i wneud cais ar gyfer plentyn o dan y Rheolau Arbennig

- Llenwch y pecyn cais hwn.
Ticiwch y blwch ar **dudalen 3** i ddangos eich bod yn gwneud cais ar gyfer y plentyn o dan y *Rheolau Arbennig*. Os na wnewch chi dicio'r blwch hwn, ni allwn ystyried y cais o dan y *Rheolau Arbennig*.
- Cwblhewch y cwestiynau ar **dudalennau 1 i 5** a **tudalennau 28 i 38**.
Os oes angen help gyda symud o gwmpas ar y plentyn, darllenwch y **Nodiadau ynglŷn â Lwfans Byw i'r Anabl**, yna cwblhewch **tudalennau 6 a 7**.

Ynglŷn ag adroddiad y meddyg

- Gofynnwch i feddyg neu arbenigwr y plentyn am **adroddiad DS1500**.
Adroddiad am gyflwr meddygol y plentyn yw hwn.
Ni fydd yn rhaid i chi dalu amdano.
Gallwch ofyn i dderbynnydd y meddyg neu nyrs neu weithiwr cymdeithasol drefnu hyn i chi. Nid oes rhaid i'r meddyg weld y plentyn.
Dylech gael **adroddiad DS1500** ar unwaith. Gofynnwch am gael yr adroddiad mewn amlen wedi ei selio os nad ydych eisiau i unrhyw un ei weld.

Beth rydym eisiau i chi ei wneud

- Anfonwch
 - **Y ffurflen gais**
 - **adroddiad DS1500**Defnyddiwch yr amlen a ddaeth gyda'r pecyn cais hwn.
Anfonwch y cais i ni cyn gynted a gallwch. Os byddwch yn oedi, gallech golli arian.
Os na allwch gael **adroddiad DS1500** mewn pryd, anfonwch y cais atom ar unwaith.
Anfonwch **adroddiad DS1500** cyn gynted ag y gallwch.

Lwfans Byw i'r Anabl

Cais ar gyfer plentyn o dan 16 oed

Peidiwch ag oedi cyn dychwelyd y ffurflen gais hon oherwydd gall budd-dâl ond gael ei ystyried o'r dyddiad rydym yn ei dderbyn.

Efallai y bydd yn haws i chi lenwi'r cwestiynau ar y ffurflen gais hon os darllenwch y Nodiadau yn gyntaf. Os bydd angen help arnoch i lenwi'r ffurflen hon, neu unrhyw ran ohoni, ffoniwch **0800 88 22 00**.

Rhan 1 – Y plentyn

Cyfenw neu enw teulu

Pob enw arall yn llawn

Unrhyw gyfenwau neu enwau teulu eraill Mae'r plentyn wedi'i gael

Rhyw

Gwryw

Benyw

Cyfeiriad lle ble mae'r plentyn yn byw

Cod post

Cyfeiriad blaenorol os yn wahanol yn y 3 blynedd diwethaf

Cod post

Dyddiad geni'r plentyn

Rhif cyfeirnod y plentyn os ydych yn ei wybod.

Llythrennau

Rhifau

Llythyren

Beth yw cenedligrwydd y plentyn?

Efallai y byddwn yn cysylltu â chi i gael rhagor o wybodaeth.

Rhan 2 – Y person sy'n gwneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl ar ran y plentyn

Dywedwch wrthym amdanoch chi yma, nid y plentyn.

Rhowch eich enw llawn

Mr/Mrs/Miss/Ms

Rhowch eich enw llawn

/ /

Eich rhif Yswiriant Gwladol (YG)

Llythrennau Rhifau

Llythyren

Bydd hwn yn ein helpu i drefnu taliadau yn gyflym.

Eich cyfeiriad

Cod post

Cyfeiriad blaenorol os ydych wedi symud yn ystod y 3 flynedd ddiwethaf.

Cod post

Eich rhif ffôn yn ystod y dydd lle gallwn gysylltu â chi.

Cod

Rhif

Ticiwch y blwch priodol

Gartref Gwaith Symudol Ffacs Ffôn Testun

Beth yw'ch perthynas â'r plentyn?

Er enghraifft, rhiant, llys-riant (yn cynnwys partner sifil), rhiant maeth, gwarcheidwad ac ati.

Beth yw eich cenedligrwydd?

Os ydych yn gwneud cais dros blentyn a aned yn y DU ond bod ei rieni yn destun i reolaeth mewnfudiad, dywedwch wrthym os yw'r plentyn yn gadael y DU am unrhyw gyfnod, hyd yn oed os yw am wyliau bychan.

Efallai byddwn angen cysylltu â chi am fwy o wybodaeth.

Ydych chi'n cael Budd-dal Plant ar gyfer y plentyn?

Na

Ydw

Os mai rhywun arall sy'n cael y Budd-dal Plant, rhowch enw'r person.

Beth yw'r rhif Budd-dal Plant ar gyfer y plentyn?

Mae hwn ar lythyrau ynglŷn â Budd-dal Plant.

Gwneud cais o dan y *Rheolau Arbennig*

Os ydych yn gwneud cais dros blentyn o dan y Rheolau Arbennig, ticiwch y blwch hwn.

Mae'n rhaid i chi ddarllen y **Nodiadau am wneud cais o dan y Rheolau Arbennig** cyn i chi dicio'r blwch hwn.

Mae'r Rheolau Arbennig ar gyfer plant sy'n dioddef o glefyd cynyddol ac nad oes disgwyl iddynt fyw am fwy na 6 mis arall.

Dim ond ar gyfer pobl sy'n gwneud cais ar ran plentyn o dan y *Rheolau Arbennig*

Cwblhewch yr holl gwestiynau sy'n berthnasol i chi neu'r plentyn rydych yn gwneud cais ar eu rhan ar **dudalennau 1 i 5** a **tudalennau 28 i 38**.

Os ydy'r plentyn angen cymorth gyda symud o gwmpas, darllenwch y **Nodiadau am wneud cais am Lwfans Byw i'r Anabl**. Maent yn egluro beth rydym yn ei olygu drwy cymorth gyda symud o gwmpas. Yna cwblhewch yr holl gwestiynau sy'n berthnasol i chi neu'r plentyn rydych yn gwneud cais ar eu rhan ar **dudalennau 6 a 7**.

Gwnewch yr siŵr eich bod yn ateb y holl gwestiynau sy'n berthnasol i chi neu'r plentyn rydych yn gwneud cais ar eu rhan. Edrychwch os ydych wedi ticio'r blwch uchod.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn llofnodi'r **Caniatâd** ar **dudalen 32** a'r **Datganiad** ar **dudalen 38**.

Anfonwch y ffurflen hon atom. Anfonwch hi gyda'r **adroddiad DS1500** gan feddyg eich plentyn. Defnyddiwch yr amlen a anfonwyd atoch. Does dim angen stamp ami. Os na allwch gael yr **adroddiad DS1500** mewn pryd, anfonwch eich cais i ni yn syth. Anfonwch yr **adroddiad DS1500** cyn gynted a gallwch.

Rhan 3 – Ble mae'r plentyn yn byw

Ydy'r plentyn fel arfer yn byw ym Mhrydain Fawr? *Prydain Fawr yw Cymru, Lloegr a'r Alban.*

Na

Ydy

Os ydych yn byw yng Nghymru ac yn dymuno derbyn gohebiaeth yn y Gymraeg yn y dyfodol, ticiwch y blwch hwn.

Ydy'r plentyn wedi bod dramor am 4 wythnos neu fwy yn ystod y 12 mis diwethaf?

Na

Ydy

Dywedwch wrthym pryd yr aethoch dramor

Rhowch y dyddiadau yr aethant dramor i ni, lle yr aethant a pham yr aethant. Rhowch unrhyw fanylion ychwanegol ar ddarn ychwanegol o bapur a'i anfon gyda'r ffurflen hon.

o

i

Dywedwch wrthym ble aethant

Dywedwch wrthym pam aethant

Rhan 4 – Rhagor am salwch neu anabledau'r plentyn

Os oes gennych restr presgripsiwn diweddar wedi'i hargraffu yn sbâr gan feddyg y plentyn, anfonwch y rhestr gyda'r ffurflen hon.

Beth yw salwch neu anabledau'r plentyn?

Rhowch enwau prif salwch neu anabledau'r plentyn. Byddwn yn gofyn i chi sut maent yn effeithio ar y plentyn yn ddiweddarach yn y ffurflen gais hon. Peidiwch â phoeni os nad ydych yn siŵr sut i sillafu unrhyw beth.

Os rhoddir meddyginiaeth, tabledi neu driniaethau meddygol eraill ar bresgripsiwn ar gyfer salwch neu anabledau'r plentyn, dywedwch wrthym amdanynt yma.

Bydd y wybodaeth hon ar y label wedi'i hargraffu ar flaen potel meddyginiaeth y plentyn.

Peidiwch ag anfon unrhyw fath o feddyginiaeth neu eitemau personol eraill gyda ffurflen gais eich plentyn.

Rhan 5 – Mwy am y plentyn

Ticiwch bob blwch sy'n berthnasol i'r plentyn. Dywedwch wrthym os yw'r plentyn

yn ddall neu'n rhannol ddall

Mae rhannol dall yn golygu bod ganddynt broblemau gyda'u golwg hyd yn oed pan fyddant yn gwisgo sbectol neu lensys cyffwrdd.

problemau gyda'r clyw hyd yn oed gyda chymorth clywed

problemau gyda lleferydd neu iaith sy'n effeithio ar gyfathrebu â phobl eraill

yn fyddar ac yn ddall

I gael help oherwydd byddardod a dallineb mae'n rhaid bod gan y plentyn nam mawr ar ei glyw a'i olwg. Ond nid oes rhaid iddynt fod yn gwbl fyddar ac yn ddall.

yn dioddef anabledd corfforol

wedi'u geni heb goesau neu draed neu fod eu coesau wedi'u torri i fwrdd yn uwch na'r pigwrn neu drwy'r pigwrn

yn meddu ar anawsterau dysgu

yn dioddef o broblem iechyd meddwl

yn dioddef anabledd dysgu difrifol a phroblemau ymddygiad difrifol

yn dioddef o salwch hirdymor

wedi'i asesu ar gyfer pethau fel cymhorthion anabledd, neu a oes ganddynt gynllun gofal neu adroddiad therapi galwedigaethol?

Na

Oes

Anfonwch gopiâu, os gallwch, o unrhyw ddogfennau gyda'r ffurflen gais hon.

Os nad ydych yn dymuno cwblhau'r anghenion gofal neu symudedd ar dudalennau 6 i 27 gallwch ofyn i feddyg ymweld â'r plentyn. Fel arfer bydd y meddyg yn rhoi archwiliad iddynt. Gweler tudalennau 6 a 7 o'r Nodiadau.

Ticiwch y blwch hwn os hoffech i feddyg ymweld â'r plentyn.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn ateb pob cwestiwn arall sy'n briodol iddynt hwy.

Rhan 6 – Cerdded yn yr awyr agored

Ystyr hyn yw cerdded ar dir eithaf gwastad, nid i fyny neu i lawr bryniau neu lethrau. Dim ond os yw'r plentyn rydych yn gwneud cais ar eu cyfer yn 3 oed neu'n hŷn y gallwch gael Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer help wrth symud o gwmpas ar y gyfradd uwch.

Ni allwch gael Lwfans Byw i'r Anabl ar gyfer help gyda symud o gwmpas ar y gyfradd is tan mae'r plentyn yn **5 mlwydd oed neu drosodd**.

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau wrth gerdded?

Na

Ewch i **dudalen 7**.

Hwyrach oherwydd

- na allant gerdded o gwbl
- colli coesau
- fe'u ganwyd gyda nam ar yr asgwrn cefn, coesau neu draed, neu rywbeth tebyg i hyn
- parlys, gwendid neu anystwythder
- mae cerdded yn gwneud iddynt golli eu gwynt neu'n rhoi poen neu anesmwythder iddynt
- cyflwr ar y galon
- maent yn gwrthod cerdded.

Ydy

Dywedwch wrthym am yr anawsterau a gânt wrth gerdded ac am unrhyw offer a ddefnyddiant i'w helpu.

Dywedwch yma a oes unrhyw beth am y ffordd mae'r plentyn yn cerdded sy'n achosi anawsterau. Er enghraifft, os oes ganddynt gydsymudiad gwael, cydbwysedd gwael neu ffordd wael o gerdded. Dywedwch wrthym os gallai'r ymdrech o gerdded fod yn beryglus i'r plentyn a pham hynny. Gallai offer fod yn faglau, ffon gerdded neu ffrâm gerdded, coes artiffisial, caliperau, sblintiau, rolator neu rywbeth tebyg i hyn.

Sawl diwrnod yr wythnos mae'r plentyn yn cael yr anawsterau hyn?

Pa mor bell y gall y plentyn gerdded cyn bod rhaid iddynt aros oherwydd anesmwythder difrifol? Er enghraifft, gallai fod yn rhy boenus iddynt gario ymlaen, neu efallai y bydd angen iddynt aros i orffwys.

Faint mae'n cymryd iddynt gerdded mor bell â hyn?

Rhan 7 – Os bydd angen i rywun fod gyda’r plentyn pan fyddant yn yr awyr agored

Oes angen i’r plentyn gael rhywun gyda hwy pan fyddant yn yr awyr agored mewn lleoedd anghyfarwydd?

Na

Ewch i dudalen 8.

Er enghraifft, efallai bod angen i rywun ofalu amdanynt oherwydd

Oes

- eu bod yn ddall neu’n rhannol ddal
- eu bod yn fyddar neu â nam ar eu clyw
- gallent syrthio
- bod ganddynt broblemau ymddygiad neu anabledd dysgu difrifol
- eu bod yn anghofio ble maent yn mynd, neu’n crwydro i ffwrdd
- bod angen llawer o anogaeth arnynt i gerdded
- gallent roi eu hunain neu bobl eraill mewn perygl.

Cofiwch – mae’n rhaid bod angen **mwyr** o help ar y plentyn na phlentyn o’r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd.

Dywedwch wrthym pam fod angen cael rhywun gyda’r plentyn pan fyddant yn yr awyr agored mewn lleoedd anghyfarwydd.

Er enghraifft, gallant ddrysu’n hawdd neu gall rhywun fanteisio arnynt.

Gwneud cais o dan y Rheolau Arbennig

Ewch yn syth i Rhan 27.

Nid oes angen i chi ateb unrhyw gwestiynau pellach tan y dudalen honno.

Rhan 8 – Cadw golwg ar y plentyn

Mae angen cadw golwg ar bob plentyn i wneud yn siŵr eu bod yn ddiogel. Atebwch y cwestiynau ar y dudalen hon os oes angen mwy o oruchwyliaeth ar y plentyn rydych yn gwneud cais ar eu rhan yn ystod y dydd neu'r nos na phlant eraill o'r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd. Mae nos yn golygu pan fydd y cartref yn cau ar ddiwedd y dydd.

Oes angen rhywun i gadw golwg ar y plentyn?

Er enghraifft, oherwydd

- nad oes ganddynt synnwyr o berygl a gallent anafu eu hunain neu rywun arall
- gallent grwydro
- bod ganddynt broblemau ymddygiad
- na allant glywed neu weld neu ymateb i arwyddion peryglus
- bod angen rhywun i fonitro eu cyflwr meddygol neu eu deiet.

Na

Ewch i dudalen 9.

Oes

Pam fod angen cael rhywun gyda'r plentyn.

Yn ystod y dydd

Pam fod angen i rywun fod yn effro gyda'r plentyn.

Yn ystod y nos

Os yw gweddill y cwestiynau ar y dudalen hon yn anodd i'w hateb oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy wrthym am hyn yn ddiweddarach.

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen cael rhywun gyda'r plentyn?

diwrnod yr wythnos

Faint o'r diwrnod mae angen cael rhywun gyda nhw?

Dywedwch wrthym yn fras am ba hyd y mae angen i rywun fod gyda hwy bob tro yn ystod y dydd.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Sawl noson yr wythnos mae angen i rywun fod yn effro gyda'r plentyn?

noson yr wythnos

Faint o'r noson mae angen i rywun fod yn effro gyda nhw?

Dywedwch wrthym yn fras am ba hyd y mae angen i rywun fod gyda hwy bob tro yn ystod y nos.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 9 – Datblygiad y plentyn

Rydym yn gwybod bod plant yn datblygu ar raddfeydd gwahanol, ond mae gan rai mathau o salwch neu anableddau effaith amlwg ar sut mae plentyn yn datblygu. Dywedwch wrthym os yw'r plentyn rydych yn gwneud cais ar eu rhan wedi dioddef oedi yn eu datblygiad.

Ydy datblygiad corfforol a sgiliau synhwyrol y plentyn wedi eu harafu?

Er enghraifft,

- defnyddio'ŷ dwylo
- clywed neu siarad
- eistedd, sefyll neu gerdded.

Neu rywbeth arall.

Na

Ydy

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen arnynt.

Os yw'r 2 gwestiwn nesaf yn anodd i'w hateb oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy wrthym am hyn yn ddiweddarach.

Dywedwch yn fras sawl gwaith y dydd mae angen help ar y plentyn.

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bod tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym i ni mewn munudau.

munud

Ydy datblygiad sgiliau dysgu'r plentyn wedi'ŷ harafu?

Er enghraifft,

- dealltwriaeth o'r byd o'ŷ cwmpas
- dilyn cyfarwyddiadau
- datblygu sgiliau byw bob dydd.

Neu rywbeth arall.

Na

Ewch i dudalen 10.

Ydy

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen arnynt.

Os yw gweddill y cwestiynau ar y dudalen hon yn anodd i'w hateb oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy wrthym am hyn yn ddiweddarach.

Dywedwch wrthym yn fras sawl gwaith y dydd mae angen help ar y plentyn.

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 9 – Datblygiad y plentyn – parhad

Ydy datblygiad sgiliau cymdeithasol y plentyn wedi'u harafu?

Na

Er enghraifft,

- rhyngweithio ag eraill
- cyfathrebu ag eraill.

Neu rywbeth arall.

Ydy

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen arnynt.

Os yw'r 2 gwestiwn nesaf yn anodd i'w hateb oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy wrthym am hyn yn ddiweddarach.

Dywedwch wrthym yn fras sawl gwaith y dydd mae angen help ar y plentyn.

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Oes angen i rywun helpu'r plentyn i ddatblygu drwy chwarae?

Na

Ewch i Rhan 10.

Er enghraifft, i annog

- chwarae sy'n briodol i'r oedran
- chwarae sy'n ysgogi.

Neu rywbeth arall.

Oes

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen arnynt.

Os yw gweddill y cwestiynau ar y dudalen hon yn anodd i'w hateb oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy wrthym am hyn yn ddiweddarach.

Dywedwch wrthym yn fras sawl gwaith y dydd mae angen help ar y plentyn.

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 10 – Deffro, codi a mynd i'r gwely

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau yn deffro, codi neu fynd i'r gwely?

Na

Er enghraifft, efallai bod angen help arnynt gyda phethau fel

- mynd i'r gwely neu godi o'r gwely
- setlo yn y gwely
- aros yn y gwely.

Neu help gyda rhywbeth arall.

Ydy

Cofiwch – mae'n rhaid bod angen **mwya** o help ar y plentyn na phlentyn o'r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd.

Oes rhaid i rywun ddeffro'r plentyn, neu ddweud wrthynt neu eu hannog i godi o'r gwely neu fynd iddo?

Na

Oes

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen ar y plentyn i ddeffro neu i godi neu i fynd i'r gwely. Dywedwch wrthym am unrhyw offer y mae'r plentyn yn ei ddefnyddio a sut mae'n ei helpu.

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n ei gymryd i godi'r plentyn allan o'r gwely neu ei roi i'r gwely.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

Rhan 11 – Ymolchi a chael bath

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau wrth ymolchi, neu gael bath neu gawod?

Na

Er enghraifft, efallai bod angen help arnynt gyda phethau fel

Ydy

- glanhau eu dannedd
- golchi eu gwallt
- mynd i mewn neu allan o'r bath neu'r gawod
- cymorth corfforol
- ymdopi â misglwyf
- cadw'n ddiogel.

Neu help gyda rhywbeth arall.

Cofiwch – mae'n rhaid bod angen **mwya** o help ar y plentyn na phlentyn o'r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd.

Oes rhaid i rywun ddweud wrth y plentyn neu ei annog i ymolchi neu gael bath neu gawod?

Na

Oes

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn i ymolchi neu gael bath neu gawod. Os ydynt yn cael bath gwely, dywedwch wrthym am hyn yma. Dywedwch wrthym am unrhyw offer mae'r plentyn yn ei ddefnyddio a sut mae'n eu helpu.

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd mae angen help ar y plentyn gydag ymolchi neu gael bath neu gawod?

gwaith y dydd

Dywedwch yn fras pa mor hir mae'n cymryd i'r plentyn gael bath neu gawod.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 12 – Gwisgo a dadwisgo

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau wrth wisgo neu ddadwisgo?

Na

Er enghraifft,

- mae ganddynt gydsymudiad gwael
- does dim rheolaeth ganddynt dros eu breichiau neu eu coesau
- ni allant farnu ar ddillad addas.

Ydy

Efallai bod angen i rywun eu helpu, neu efallai y gall gymryd amser maith iddynt.

Cofiwch – mae'n rhaid bod angen **mwyr** o help ar y plentyn na phlentyn o'r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd.

Oes rhaid i rywun ddweud wrth y plentyn neu ei annog i wisgo neu ddadwisgo?

Na

Oes

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn i wisgo neu ddadwisgo. Dywedwch wrthym am unrhyw offer mae'r plentyn yn ei ddefnyddio a sut mae'n eu helpu.

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd i wisgo neu ddadwisgo'r plentyn. Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

Rhan 13 – Help gydag anghenion toiled

Rydym yn gwybod bod y rhain yn gwestiynau personol iawn, ond bydd y wybodaeth hon yn ein helpu i benderfynu cais y plentyn.

Ydy'r plentyn yn cael problemau yn ymdopi â'u hanghenion toiled?

Na

Er enghraifft,

- mynd i'r toiled a defnyddio'r toiled
- defnyddio rhywbeth fel cewyn, comôd, padell wely neu botel yn lle toiled
- defnyddio cymhorthion anymatal neu eu newid
- cathetr neu orfodi'r bledren
- defnyddio enemâu neu dawddgyffuriau.

Ydy

Oes rhaid i rywun ddweud wrth y plentyn neu ei annog i ofalu am eu hanghenion toiled?

Na

Oes

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn ac unrhyw offer maent yn eu defnyddio.

Yn ystod y dydd

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn ac unrhyw offer maent yn eu defnyddio.

Yn ystod y nos

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y dydd

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

diwrnod yr wythnos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

noson yr wythnos

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

noson yr wythnos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 14 – Cyfathrebu â phobl eraill

Oes angen help ar y plentyn i ddeall pobl eraill?

Na

Er enghraifft, mae angen rhywun i

- helpu gyda darllen gwefusau
- esbonio beth mae pobl yn ei olygu
- dehongli iaith arwyddion.

Oes

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am anawsterau'r plentyn yn deall pobl eraill. Dywedwch wrthym am unrhyw beth sydd ei angen ar y plentyn i'w helpu i ddeall pobl eraill, a pha mor ddefnyddiol yw hyn. Dywedwch wrthym os oes angen cyswllt corfforol arnynt neu ryw arwydd arall i ddenu eu sylw.

Os yw'r 2 gwestiwn nesaf yn anodd i'w hateb oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud wrthym am hyn yn ddiweddarach.

Sawl gwaith y dydd mae angen rhywun arnynt i'w helpu i ddeall pobl eraill?

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Oes angen help ar y plentyn er mwyn i bobl eraill eu deall?

Na

Ewch i dudalen 16.

Er enghraifft,

- oherwydd problem iaith neu broblem lleferydd gorfforol
- mae'n rhaid i rywun ddehongli iaith, arwyddion neu ystumiau'r plentyn.

Oes

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am anawsterau'r plentyn yn cael ei ddeall gan bobl eraill. Dywedwch wrthym am unrhyw offer mae'r plentyn yn eu defnyddio i'w helpu, a pha mor ddefnyddiol ydyw.

Os yw gweddill y cwestiynau ar y dudalen hon yn anodd i'w deall oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy am hyn wrthym yn ddiweddarach.

Sawl gwaith y dydd mae angen help arnynt er mwyn i bobl eraill eu deall?

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 14 – Cyfathrebu â phobl eraill – parhad

Ydy'r plentyn yn amharod i gyfathrebu â phobl eraill?

Er enghraifft, oherwydd

- ymddygiad anodd neu swil
- rhwystredigaeth neu straen
- cyflwr cyfathrebu.

Neu rywbeth fel hyn.

Na

Ewch i Ran 15.

Ydy

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am yr anogaeth sydd ei angen ar y plentyn i'w helpu i gyfathrebu â phobl eraill. Dywedwch wrthym am unrhyw offer mae'r plentyn yn eu defnyddio i'w helpu a pha mor ddefnyddiol ydyw.

Os yw gweddill y cwestiynau ar y dudalen hon yn anodd i'w deall oherwydd cyflwr y plentyn, peidiwch â phoeni. Gallwch ddweud mwy am hyn wrthym yn ddiweddarach.

Sawl gwaith y dydd mae angen help arnynt i gyfathrebu â phobl eraill?

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 15 – Bwyta ac yfed

Oes gan y plentyn anawsterau wrth fwyta ac yfed?

Na

Er enghraifft, mae angen help arnynt

- i dorri eu bwyd neu gael eu bwydo
- gyda dull bwydo arbenigol.

Oes

Neu rywbeth arall.

Oes rhaid i rywun ddweud wrth y plentyn neu ei annog i fwyta neu yfed?

Na Oes

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn, ac unrhyw offer maent yn ei ddefnyddio.

Yn ystod y dydd

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn, ac unrhyw offer maent yn ei ddefnyddio.

Yn ystod y nos

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Sawl gwaith y nos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

Rhan 16 – Help gyda meddyginiaeth

Oes angen help ar y plentyn gyda meddyginiaeth?

Na

Ewch i Ran 17.

Er enghraifft,

- cymryd tabledi neu foddion
- cael brechiadau
- defnyddio mewnanadlydd neu nebiwleiddiwr
- rhoi hufen
- nid ydynt yn cydweithredu â'u triniaeth.

Oes

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am yr help a'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn gyda meddyginiaeth

Yn ystod y dydd

Dywedwch wrthym am yr help a'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn gyda meddyginiaeth

Yn ystod y nos

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

noson yr wythnos

Sawl gwaith y nos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y nos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 17 – Therapi

Oes angen therapi ar y plentyn?

Gellir rhoi therapi gan therapydd neu gan rywun arall. Gellir ei gael gartref neu rywle arall. Gallai gynnwys ymarfer corff, arferion neu ddulliau wedi'u cynllunio i helpu'r plentyn i ddatblygu. Er enghraifft,

- ffisiotherapi
- therapi lleferydd
- therapi chwarae.

Neu rywbeth arall.

Na

Ewch i **Ran 18.**

Oes

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am therapi'r plentyn.

Yn ystod y dydd

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y dydd

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

diwrnod yr wythnos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Dywedwch wrthym am therapi'r plentyn.

Yn ystod y nos

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

noson yr wythnos

Sawl gwaith y nos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y nos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 18 – Help gydag offer meddygol

Oes angen offer meddygol ar y plentyn?

Er enghraifft,

- gofal colostomi neu gathetr
- gofal y traceostomi
- defnyddio sblintiau, coesarnau neu ddillad arbennig.

Neu rywbeth arall.

Na

Ewch i Ran 19.

Oes

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn gydag offer meddygol.

Yn ystod y dydd

Dywedwch wrthym am yr help neu'r anogaeth sydd ei angen ar y plentyn gydag offer meddygol.

Yn ystod y nos.

Sawl diwrnod yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y dydd

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

noson yr wythnos

Sawl gwaith y nos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y nos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae'n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 19 – Llewyg, ffitiau, trawiadau neu rywbeth tebyg

Ydy'r plentyn yn cael pyliau o lewyg, ffitiau, trawiadau neu rywbeth tebyg?

Er enghraifft, oherwydd

- epilepsi
- diabetes.

Na

Ewch i Ran 20.

Ydy

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym beth sy'n digwydd.

Mae angen i ni wybod

- beth sy'n digwydd cyn iddynt gael pwl o lewygu, ffit neu drawiad
- os cânt unrhyw rybudd o'r hyn sy'n mynd i ddigwydd
- beth sy'n digwydd yn ystod ffit neu drawiad
- os ydynt yn colli ymwybyddiaeth neu os yw eu cymalau'n ysgwyd, neu os ydynt yn brathu eu tafod neu'n anymatal
- beth sy'n digwydd ar ôl ffit neu drawiad, os oes angen iddynt gysgu neu os ydynt yn drysu.

Dywedwch wrthym unrhyw beth a fydd yn ein helpu i gael darlun clir o'r hyn sy'n digwydd pan fydd y plentyn yn cael pwl o lewygu, ffit neu drawiad.

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen ar y plentyn.

Yn ystod y dydd

Dywedwch yn fras pa mor aml mae hyn yn digwydd.

Dywedwch yn fras pa mor hir mae angen help ar y plentyn bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen ar y plentyn.

Yn ystod y nos

Dywedwch yn fras pa mor aml mae hyn yn digwydd.

Dywedwch yn fras pa mor hir mae angen help ar y plentyn bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 20 – Iechyd meddwl y plentyn

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau oherwydd y ffordd maent yn teimlo?

Er enghraifft, gallant weithiau

- fynd yn bryderus neu gael pwl o banig
- mynd yn ofidus neu'n rhwystredig
- teimlo y gall rhywun eu hanafu
- ceisio anafu eu hunain
- bod yn ymosodol ar lafar neu'n gorfforol
- ceisio niweidio pethau
- bod yn fyrbwyll neu'n ddinistriol
- teimlo na allant ymdopi â hyd yn oed y newid lleiaf i'w trefn ddyddiol.

Neu rywbeth arall.

Na

Ewch i Ran 21.

Ydy

Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen ar y plentyn a'r pethau mae'r plentyn yn ei wneud oherwydd problemau iechyd meddwl.

Dywedwch wrthym yn fras pa mor aml mae hyn yn digwydd, a pha mor hir mae angen help ar y plentyn pan mae'n digwydd.

Rhan 21 – Symud a chydsymud

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau wrth symud a chydsymud?

Er enghraifft,

- ni allant symud o gwbl
- maent yn dioddef poen wrth symud
- gallant anafu eu hunain os byddant yn symud
- ni allant gydsymud symudiadau o'u breichiau a'u coesau.

Neu rywbeth arall.

Na Ewch i Ran 22.

Ydy Dywedwch wrthym am hyn.

Dywedwch wrthym am yr help sydd ei angen ar y plentyn gyda symud a chydsymud.

Rhan 22 – Symud o gwmpas dan do

Ydy'r plentyn yn cael anawsterau yn symud o gwmpas dan do?

Er enghraifft, pethau fel

- codi o gadair
- cerdded o gwmpas dan do
- mynd i fyny neu i lawr y grisiau
- defnyddio cadair olwyn neu Major Buggy
- symud allan o gadair olwyn neu Major Buggy
- rhaid cael eu cario.

Na

Ydy

Cofiwch – mae'n rhaid bod angen **mwya** o help ar y plentyn na phlentyn o'r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd.

Oes rhaid i rywun ddweud wrth y plentyn neu ei annog i symud o gwmpas dan do?

Na

Oes

Dywedwch wrthym am unrhyw help neu anogaeth sydd ei angen ar y plentyn yn symud o gwmpas dan do. Dywedwch wrthym am unrhyw ffyrdd y mae cartref y plentyn wedi'i addasu, neu am unrhyw offer maent yn ei ddefnyddio i'w helpu i symud o gwmpas dan do. Gallai hyn fod yn gadair olwyn, ffrâm, lifft grisiau, neu rywbeth tebyg.

Rhan 23 – Pan fydd y plentyn yn y gwely gyda’r nos

Mae nos yn golygu pan fydd y cartref wedi cau ar ddiwedd y dydd.

Oes angen help ar y plentyn pan fydd yn y gwely gyda’r nos?

Er enghraifft, efallai bod angen help arnynt gyda phethau fel

- newid cyfnasau neu ddillad nos
- cael dillad gwely yn ôl ar y gwely os byddant yn disgyn
- troi drosodd
- ail-setlo i gysgu ar ôl deffro oherwydd ofn nos neu batrymau cysgu afreolaidd
- mynd nôl i’r gwely ar ôl disgyn
- setlo ac aros yn y gwely

Neu rywbeth arall.

Na

Ewch i Ran 24.

Oes

Dywedwch wrthym am hyn.

Cofiwch – mae’n rhaid bod angen **mwya** o help ar y plentyn na phlentyn o’r un oedran nad oes ganddynt eu salwch neu anabledd.

Dywedwch wrthym am unrhyw help sydd ei angen ar y plentyn pan fyddant yn y gwely gyda’r nos.

Sawl noson yr wythnos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

noson yr wythnos

Sawl gwaith y nos mae angen yr help hwn ar y plentyn?

gwaith y nos

Dywedwch wrthym yn fras pa mor hir mae’n cymryd bob tro.

Rydym yn gwybod y gallai hyn fod yn anodd, ond ceisiwch ddweud wrthym mewn munudau.

munud

Rhan 24 – Help sydd ei angen ar y plentyn pan fyddant yn mynd allan yn ystod y dydd neu gyda’r nos

Dywedwch wrthym yn y rhan hon am yr help sydd ei angen ar y plentyn gan berson arall gartref neu pan fyddant yn mynd allan. Er enghraifft, gall hyn fod yn help gyda phethau fel gweithgareddau cymdeithasol a chrefyddol, diddordebau a hobiau.

Cofiwch – gallant gael eu helpu mewn sawl ffordd wahanol. Gall rhywun yn siarad â nhw gyfrif fel help os ydynt

- yn dweud wrthynt neu’n eu hannog i wneud pethau
- yn dweud wrthynt sut i wneud pethau
- yn dweud wrthynt os oes perygl.

Gall hyd yn oed ddarllen iddynt neu eu helpu i gyfathrebu gyda phobl eraill gyfrif fel help. Er enghraifft, efallai bod angen iddynt ddehongli eu hiaith arwyddion i bobl eraill. Neu efallai mai dim ond pobl sy’n eu hadnabod yn dda sy’n gallu eu deall, a bod angen iddynt ddehongli’r hyn maent yn ei ddweud wrth bobl eraill.

Dylech ddweud wrthym am yr help sydd ei angen arnynt hyd yn oed os nad ydynt yn cael yr help hwnnw mewn gwirionedd.

Rydym am i chi ddweud wrthym am bob un o’r pethau gwahanol maent yn ei wneud fel arfer neu y byddent yn ei wneud petaent yn cael yr help sydd ei angen arnynt. Defnyddiwch flwch ar wahân i ddweud wrthym am bopeth. Rydym wedi rhoi dwy set o flychau i chi, ond nid oes rhaid i chi lenwi pob set oni bai bod angen i chi ddweud wrthym am 2 beth gwahanol. Os ydych am ddweud mwy na 2 beth wrthym, defnyddiwch ddalen ar wahân o bapur a’i hanfon atom gyda’r ffurflen hon.

Beth maent neu beth y byddent yn ei wneud petaent yn cael yr help sydd ei angen arnynt

Pan fyddant yn mynd allan yn ystod y dydd neu gyda’r nos

Beth maent neu beth y byddent yn ei wneud petaent yn cael yr help sydd ei angen arnynt

Gartref

Sawl diwrnod yr wythnos?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd?

gwaith y dydd

Sawl diwrnod yr wythnos?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd?

gwaith y dydd

Pa mor hir mae angen help arnynt fel arfer bob tro?

Pa mor hir mae angen help arnynt fel arfer bob tro?

Pa help sydd ei angen arnynt gan berson arall?

Pa help sydd ei angen arnynt gan berson arall?

Rhan 24 – Help sydd ei angen ar y plentyn pan fyddant yn mynd allan yn ystod y dydd neu gyda'r nos – parhad

Beth maent neu beth y byddent yn ei wneud petaent yn cael yr help sydd ei angen arnynt

Pan fyddant yn mynd allan yn ystod y dydd neu gyda'r nos

Sawl diwrnod yr wythnos?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd?

gwaith y dydd

Pa mor hir mae angen help arnynt fel arfer bob tro?

Pa help sydd ei angen arnynt gan berson arall?

Beth maent neu beth y byddent yn ei wneud petaent yn cael yr help sydd ei angen arnynt

Gartref

Sawl diwrnod yr wythnos?

diwrnod yr wythnos

Sawl gwaith y dydd?

gwaith y dydd

Pa mor hir mae angen help arnynt fel arfer bob tro?

Pa help sydd ei angen arnynt gan berson arall?

Rhan 25 – Pwy hoffech iddynt ddweud wrthym am salwch neu anabledau'r plentyn?

Er enghraifft

- athro
- nyrs, ymwelydd iechyd, ffisiotherapydd, therapydd lleferydd, therapydd galwedigaethol
- rhywun o'r Gwasanaethau Cymdeithasol neu'r Adran Gwaith Cymdeithasol
- gofalwr neu unrhyw weithiwr proffesiynol arall sy'n gwybod am effaith salwch eich plentyn.

Efallai y byddwn yn cysylltu â hwy os bydd angen rhagor o wybodaeth arnom.

Rhowch eu henw

Eu cyfeiriad

Cod post

Eu rhif ffôn, os ydych yn ei wybod.

Cod Rhif

Beth yw eu swydd?

Pryd y gwnaethant weld y plentyn ddiwethaf?

Rhan 26 – Unrhyw beth arall am y ffordd yr effeithir ar y plentyn gan eu salwch neu anabledd

Dywedwch wrthym am unrhyw ffyrdd eraill y mae salwch neu anableddau'r plentyn yn effeithio arnynt nad ydych wedi gallu eu rhoi unrhyw le arall ar y ffurflen hon.

Er enghraifft, efallai bod angen help arbennig ar y plentyn yn yr ysgol neu'r feithrinfa. Neu efallai bod lleoedd ar y ffurflen hon lle mae'r cwestiynau wedi bod yn anodd i'w hateb, a'ch bod am ddweud mwy wrthym am yr help sydd ei angen ar y plentyn. Neu efallai eich bod am ddweud wrthym os yw cyflwr y plentyn yn newid o ddydd i ddydd, sy'n golygu bod faint o help sydd ei angen arnynt yn amrywio. Dywedwch wrthym am unrhyw beth y credwch a fydd yn ein helpu i gael darlun o'r ffordd yr effeithir ar y plentyn gan eu salwch neu anableddau.

Os bydd angen gallwch barhau ar dudalen o bapur ar wahân. Cofiwch ysgrifennu enw a rhif cyfeirnod y plentyn ar frig pob tudalen.

Rhan 27 – Ynglŷn â chyflwr y plentyn

Noder - gallai oedi'r cais os na fyddwch yn cwblhau'r adran hon.

Os ydy'r plentyn yn cael problemau wrth **symud o gwmpas**, dywedwch wrthym pryd gwnaethant gychwyn cael y problemau rydych wedi dweud wrthym amdanynt.

Dywedwch wrthym yr union ddyddiad os gallwch. Ond os na allwch gofio, mae'n rhaid i chi ddweud wrthym yn fras pryd oedd hyn.

 / /

Os ydy'r plentyn yn cael problemau gyda **gofal personol**, dywedwch wrthym pryd gwnaethant gychwyn cael y problemau rydych wedi dweud wrthym amdanynt.

Dywedwch wrthym yr union ddyddiad os gallwch. Ond os na allwch gofio, mae'n rhaid i chi ddweud wrthym yn fras pryd oedd hyn.

 / /

Rhan 28 – Nosweithiau yn yr ysbyty

Ydy'r plentyn yn yr ysbyty nawr?

Na

Ewch i Ran 29.

Ydy

Pryd aeth y plentyn i'r ysbyty?

 / /

Pryd byddant yn gadael yr ysbyty?
Os ydych yn gwybod hyn?

 / /

Rhowch enw a chyfeiriad llawn yr ysbyty.

Rhowch enw neu rif y ward os ydych yn ei wybod.

Cod post

Rhif ffôn yr ysbyty, os ydych yn ei wybod.

Cod

Rhif

Tra bod y plentyn yn yr ysbyty ydy'r GIG yn talu am eu harhosiad a'u triniaeth?

Na

Ydy

Ddim yn siŵr

Rhan 29 – Ynglŷn ag amser a dreuliwyd mewn cartref gofal neu sefydliad tebyg

Mae hyn yn cynnwys ysbytai annibynnol, ysgolion bonedd, hosbis, colegau preswyl, cartrefi plant, gofal seibiant neu unrhyw le tebyg i hyn.

Ydy'r plentyn mewn cartref gofal neu sefydliad tebyg nawr?

Na

Ewch i Ran 30.

Ydy

Rhowch enw a chyfeiriad llawn y lle mae'r plentyn yn aros.

Cod post

Rhif ffôn os ydych yn ei wybod

Cod

Rhif

Pryd aeth y plentyn i fyw mewn cartref gofal neu sefydliad tebyg am y tro cyntaf?

/ /

Oes awdurdod lleol, awdurdod iechyd, ymddiriedolaeth GIG, Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol neu adran o'r llywodraeth yn talu am unrhyw ran o'r costau er mwyn i'r plentyn fyw yno?

Na

Ydy

Ddim yn siŵr

Pa awdurdod, ymddiriedolaeth GIG, Ymddiriedolaeth Gofal Sylfaenol neu adran o'r llywodraeth sy'n talu?

Rhan 30 – Ynglŷn â nosweithiau mewn ysbyty a nosweithiau mewn cartref gofal neu sefydliad tebyg

Ydy'r plentyn wedi bod mewn ysbyty neu gartref gofal neu sefydliad tebyg yn y 6 wythnos diwethaf?

Na

Ydy

Dywedwch wrthym pryd yr aethant i mewn. Os ydynt wedi dod allan o ysbyty neu gartref gofal neu sefydliad tebyg, dywedwch wrthym pryd oedd hyn.

i mewn

 / /

allan

 / /

Rhowch enw a chyfeiriad llawn y lle'r oedd y plentyn yn aros.

Cod post

Rhif ffôn os ydych yn ei wybod.

Cod

Rhif

Rhan 31 – I blant sydd ar beiriant dialysis yr arenau

Dywedwch wrthym am yr ysbyty sy'n trefnu'r dialysis, er mwyn i ni gysylltu â nhw.

Cyfeiriad yr ysbyty

Cod post

Rhif ffôn yr ysbyty, os ydych yn ei wybod.

Cod

Rhif

Rhif cofnod yr ysbyty, os ydych yn ei wybod.

Rhan 32 – Ysgol neu feithrinfa'r plentyn

Enw ysgol neu feithrinfa'r plentyn

Cyfeiriad

Cod post

Rhif ffôn

Cod

Rhif

Cyswllt

Er enghraifft, athro.

Rhan 33 – Meddyg ysbyty neu arbenigwr y plentyn

Dywedwch wrthym am unrhyw feddyg ysbyty neu arbenigwr y mae'r plentyn wedi'i weld yn ystod y 12 mis diwethaf oherwydd eu salwch neu anableddau. Gallai fod yn feddyg mewn canolfan datblygu plant. Os ydych am ddweud wrthym am fwy nag un person, rhowch y manylion i ni ar ddarn ychwanegol o bapur a'i anfon gyda'r ffurflen hon.

Rhowch eu henw

Eu cyfeiriad

Cod post

Eu rhif ffôn,
os ydych yn ei wybod.

Cod	Rhif
-----	------

Rhif cofnod y plentyn,
os ydych yn ei wybod.

Pryd welodd y plentyn eu
meddyg ysbyty neu
arbenigwr ddiwethaf?

Salwch neu anableddau
presennol y mae'r plentyn
yn gweld meddyg ysbyty
neu arbenigwr yn eu cylch.

Rhan 34 – Meddyg teulu neu ganolfan iechyd y plentyn

Rhowch eu henw

Eu cyfeiriad

Cod post

Eu rhif ffôn,
os ydych yn ei wybod.

Cod	Rhif
-----	------

Pryd aeth y plentyn i weld
eu meddyg ynglŷn â'u
salwch neu anableddau
ddiwethaf?

Rhan 35 – Caniatâd

Efallai byddwn angen cysylltu gyda Meddyg Teulu eich plentyn, neu'r bobl neu'r sefydliadau sy'n gysylltiedig â'ch plentyn, am wybodaeth ynglŷn â chais eich plentyn. Gall hyn gynnwys gwybodaeth feddygol ynglŷn â chais eich plentyn. Nid oes rhaid i chi gytuno i ni gysylltu â'r bobl neu sefydliadau hyn, ond os nad ydych, gallai olygu na allwn gael digon o wybodaeth i fodloni ein hunain fod eich plentyn yn cyfarfod yr amodau hawliad mewn perthynas â'u cais.

Gall yr Adran Gwaith a Phensiynau, neu unrhyw weithiwr gofal iechyd proffesiynol sy'n rhoi gwasanaeth meddygol ar ran sefydliad wedi'i gymeradwyo gan yr Ysgrifennydd Gwladol, ofyn am unrhyw wybodaeth, yn cynnwys gwybodaeth feddygol, rydym ni angen i ddelio gyda:

- y cais hwn am fudd-dal, neu
- unrhyw apêl neu ail ystyriaeth o benderfyniad yn gysylltiedig â'r cais hwn,

a gall y wybodaeth gael ei roi i'r gweithiwr gofal iechyd proffesiynol neu i'r Adran.

Ticiwch un o'r opsiynau caniatâd ac yna dyddio a llofnodi isod.

Rwyf yn cytuno i chi gysylltu â'r bobl berthnasol neu sefydliadau perthnasol, fel ag sydd yn y datganiad uchod.

Nid wyf yn cytuno i chi gysylltu â'r bobl berthnasol neu sefydliadau perthnasol, fel ag sydd yn y datganiad uchod

Nawr llofnodwch isod a nodi'r dyddiad.

Llofnod

Dyddiad

Gwnewch yn siŵr eich bod yn llofnodi'r Datganiad ar dudalen 38 o'r ffurflen gais hon a nodi'r dyddiad.

Rhan 36 – Datganiad gan rywun arall sy'n adnabod y plentyn

Nodwch - mae cwblhau'r dudalen hon yn ddewisol.

Gofynnwch i rywun sy'n gwybod sut mae salwch neu anabledd y plentyn yn effeithio arnynt i lofnodi'r datganiad hwn. Gallai fod yn unrhyw un sy'n adnabod y plentyn yn dda. Er enghraifft, gofalwr, perthynas, ffrind, gweithiwr gofal iechyd proffesiynol neu rywun tebyg. Nid oes rhaid iddynt edrych ar yr atebion ar y ffurflen hon.

Pa mor aml rydych yn gweld y plentyn y mae'r ffurflen hon yn cyfeirio atynt?

Nodwch beth yw eu salwch a'u hanableddau a sut y cânt eu heffeithio ganddynt

Rhowch eich swydd, proffesiwn neu berthynas â'r plentyn y mae'r ffurflen hon yn cyfeirio atynt

Eich enw llawn

Eich rhif ffôn yn ystod y dydd

Cod	Rhif
-----	------

Eich cyfeiriad

Cod post

Eich cyfeiriad

Dyddiad

Rhan 37 – Cymhorthdal Incwm, Lwfans Ceisio Gwaith neu Gredyd Pensiwn

Ydych chi'n cael
Cymhorthdal Incwm,
Lwfans Ceisio Gwaith neu
Gredyd Pensiwn neu'n
aros i glywed amdanynt?

Na

Ydw

Oes unrhyw un arall yn
eich cartref yn cael
Cymhorthdal Incwm,
Lwfans Ceisio Gwaith
neu Gredyd Pensiwn
neu'n aros i glywed
amdanynt ar eich cyfer?

Na

Oes

Rhowch eu henw

Eu rhif Yswiriant Gwladol (YG)

Eu perthynas â chi

Rhan 38 – Credydau Treth

Oes rhywun yn eich
cartref yn cael Credyd
Treth Plant neu'n aros i
glywed amdano?

Na

Oes

Rhowch eu henw

Eu rhif Yswiriant Gwladol (YG)

Eu perthynas â chi

Oes rhywun yn eich
cartref yn cael Credyd
Treth Gwaith neu'n aros i
glywed amdano?

Na

Oes

Rhowch eu henw

Eu rhif Yswiriant Gwladol (YG)

Eu perthynas â chi

Rhan 39 – Taliad yn uniongyrchol i gyfrif

Fel arfer byddwn yn eich arian yn uniongyrchol i mewn i gyfrif

Gallwch ddefnyddio banc, cymdeithas adeiladu neu ddarparwr cyfrif arall. Bydd nifer o fanciau neu gymdeithasau adeiladu yn eich caniatáu i gasglu arian parod mewn swyddfeydd post.

Sut y byddwn yn eich talu

Byddwn yn dweud wrthyhch pryd y bydd y taliad cyntaf a faint ydyw. Dylai pob taliad, ar ôl yr un cyntaf, fod yr un fath oni bai fod newid yn eich amgylchiadau. Byddwn yn dweud wrthyhch pryd bynnag y gwyddom y bydd newid yn y swm y byddwn yn ei dalu i mewn i'ch cyfrif.

Cael gwybod faint rydym wedi'i dalu i mewn i'r cyfrif

Gallwch wirio eich taliadau ar gyfriflenni eich cyfrif. Bydd eich cyfriflenni yn dangos eich rhif Yswiriant Gwladol (YG) wrth ymyl y taliadau gennym ni. Os credwch fod y taliad yn anghywir, cysylltwch â'r swyddfa sy'n eich talu ar unwaith.

Os y byddwn yn talu gormod o arian i chi

Mae gennym yr hawl i adennill unrhyw arian a dalwyd i chi nad oes gennych hawl i'w gael. Gallai hyn fod oherwydd y ffordd y mae'r system Taliadau Uniongyrchol yn gweithredu.

Er enghraifft, efallai y byddwch yn rhoi gwybodaeth i ni sy'n golygu bod hawl gennych i gael llai o arian ond efallai na allwn newid y swm sydd wedi'i anfon allan eisoes. Os bydd hyn yn digwydd byddwn yn cysylltu â chi yn gyntaf cyn y byddwn yn adennill unrhyw arian.

Beth i'w wneud nawr:

- Dywedwch wrthym am y cyfrif yr ydych yn dymuno ei ddefnyddio ar y dudalen nesaf. Drwy roi manylion eich cyfrif i ni rydych yn cytuno i gael eich talu drwy Taliad Uniongyrchol ac yn deall y wybodaeth uchod am gael eich gordalu.
- Os ydych yn bwriadu agor cyfrif, rhowch fanylion eich cyfrif i ni cyn gynted â'u bod gennych.
- Os nad oes gennych gyfrif dylech gysylltu â ni a byddwn yn rhoi mwy o wybodaeth i chi.

Dylech barhau i lenwi'r ffurflen a'i hanfon atom nawr

Rhan 39 – Taliad yn uniongyrchol i gyfrif – parhad

Ynglŷn â'r cyfrif rydych am ei ddefnyddio

Rhowch fanylion eich cyfrif isod. Mae'n bwysig eich bod yn llenwi POB blwch yn gywir gan gynnwys rhif rôl neu gyfeirnod y gymdeithas adeiladu os oes gennych un. Os byddwch yn rhoi'r manylion cyfrif anghywir i ni gallai eich taliad gael ei oedi neu gallwch gollu arian.

Gallwch ddod o hyd i fanylion y cyfrif ar eich llyfr siec neu'ch cyfriflenni banc. Os nad ydych yn siwr am y manylion, gofynnwch i'r banc, cymdeithas adeiladu neu ddarparwr cyfrif arall.

Ynglŷn â'r cyfrif rydych am ei ddefnyddio

Gallwch ddefnyddio

- cyfrif yn eich enw chi
- cyfrif ar y cyd neu
- cyfrif rhywun arall, yn dibynnu ar dermau ac amodau'r cyfrif a chyn belled y bod gennych ganiatâd y person arall ac yn eu hawdurdodi hwy i ddefnyddio'r arian yn y ffordd rydych yn ei ddweud wrthynt.
- Os ydych yn Benodai neu gynrychiolydd cyfreithiol yn gweithredu ar ran y cwsmer, dylai'r cyfrif fod yn eich enw chi yn unig.
- I gael eich talu i mewn i gyfrif undeb credyd mae'n rhaid i chi ddarparu manylion cyfrif yr undeb credyd. Gall eich undeb credyd eich helpu gyda hyn.

Rhan 39 – Taliad yn uniongyrchol i gyfrif – parhad

Yn enw deiliad y cyfrif?

Ysgrifennwch enw deiliad y cyfrif yn union fel y mae i'w weld ar y llyfr siec neu gyfriflen.

Enw llawn y banc, cymdeithas adeiladu neu ddarparwr cyfrif arall.

Cod didoli

Rhowch bob un o'r chwe rhif er enghraifft, 12-34-56.

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------	----------------------

Rhif y cyfrif

Mae'r mwyafrif o rifau cyfrif yn 8 rhif o hyd. Os oes gan eich cyfrif lai na 10 rhif, llenwch y rhifau i mewn o'r chwith.

Os ydych yn defnyddio cyfrif cymdeithas adeiladu efallai y bydd yn rhaid i chi ddweud wrthym y rhif rôl neu gyfeirnod. Gall gynnwys llythrennau a rhifau a gall fod hyd at 18 llythyren neu rif o hyd. Os ydych yn ansicr p'un a oes gan y cyfrif rif rôl neu gyfeirnod, gofynnwch i'r gymdeithas adeiladu.

Rhif rôl neu gyfeirnod cymdeithas adeiladu

Efallai eich bod yn cael budd-daliadau a hawliadau eraill na chânt eu talu'n syth i mewn i gyfrif. Ticiwch y blwch er mwyn iddynt gael eu talu i mewn i'r cyfrif uchod.

Rhan 40 – Datganiad

Ni ellir talu budd-dal, am unrhyw gyfnod y gwneir cais amdano, tan bydd y datganiad wedi cael ei lofnodi ac mae'r ffurflen wedi cael ei dychwelyd i ni. Dylech ddychwelyd y ffurflen wedi ei llofnodi yn syth.

- **Rwyf yn datgan**

bod y wybodaeth a roddwyd gennyf ar y ffurflen hon yn gywir ac yn gyflawn hyd eithaf fy ngwybodaeth a'm cred.

- **Rwyf yn deall**

os byddaf yn fwriadol yn rhoi gwybodaeth sy'n anghywir, gellir fy erlyn neu gallaf wynebu camau gweithredu eraill.

- **Rwyf yn deall**

bod yn rhaid i mi ddweud wrth y swyddfa sy'n talu fy Lwfans Byw i'r Anabl ar unwaith am unrhyw beth a allai effeithio ar fy hawl i gael y budd-dal hwnnw neu swm y budd-dal hwnnw.

- **Rwyf yn deall**

y gall yr Adran ddefnyddio'r wybodaeth sydd ganddi nawr neu y gallai ei chael yn y dyfodol i benderfynu a oes gennyf hawl i gael

- y budd-dal rwy'n gwneud cais amdano
- unrhyw fudd-dal arall rwyf wedi gwneud cais amdano
- unrhyw fudd-dal arall y gallaf wneud cais amdano yn y dyfodol.

Dyma fy nghais am Lwfans Byw i'r Anabl.

Llofnod

Dyddiad

 / /

Gwnewch yn siŵr eich bod yn llofnodi'r Caniatâd ar dudalen 32 o'r ffurflen gais hon a nodi'r dyddiad.

Rhan 41 – Beth i'w wneud nawr

Peidiwch ag anghofio ysgrifennu enw a rhif cyfeirnod y plentyn ar unrhyw ddogfennau ychwanegol rydych yn eu hanfon i ni.

Os ydych yn anfon unrhyw ddogfennau gyda'r ffurflen hon, rhestrwch hwy isod.

Sicrhewch eich bod wedi llofnodi'r datganiad **Caniatâd ar dudalen 32 a'r Datganiad ar dudalen 39.**

Yna dychwelwch y ffurflen wedi'i chwblhau atom.

Os nad ydych yn siŵr ble i anfon y ffurflen hon, ffoniwch y Llinell Ymholiadau Budd-daliadau ar **0800 88 22 00.**

Rhan 42 – Sut rydym yn casglu ac yn defnyddio gwybodaeth

Mae'r wybodaeth a gasglwn amdanoch a sut y byddwn yn ei defnyddio yn dibynnu'n bennaf ar y rheswm dros eich busnes gyda ni. Ond gallem ei defnyddio ar gyfer unrhyw un o ddibenion yr Adran, sy'n cynnwys:

- budd-daliadau a lwfansau nawdd cymdeithasol
- cynnal plant
- cyflogaeth a hyfforddiant
- polisi pensiynau preifat, a
- cynllunio ar gyfer ymddeoliad.

Efallai y byddwn yn cael gwybodaeth gan bobl eraill i wirio'r wybodaeth a roddwch i ni ac i wella ein gwasanaethau.

Efallai y byddwn yn rhoi gwybodaeth i sefydliadau eraill, fel mae'r gyfraith yn caniatáu, er enghraifft er mwyn diogelu yn erbyn trosedd.

I gael rhagor o wybodaeth am sut rydym yn defnyddio'r wybodaeth, ewch i'n gwefan www.dwp.gov.uk/privacy-policy. neu cysylltwch ag unrhyw un o'n swyddfeydd.

Ple i anfon y ffurflen sydd wedi ei chwblhau

Anfonwch y ffurflen wedi'i chwblhau i'r swyddfa sy'n delio â'r ardal rydych chi'n byw. Dangosir rhain ar y map atodedig. Nodwch, efallai fod y swyddfa sy'n delio â'ch ardal chi mewn rhan arall o'r wlad.

1. Disability Benefits Centre

PO Box 30
Chester
CH70 8AN

2. Disability Benefits Centre

PO Box 35
Bristol
BS80 8AJ

3. Disability Contact and Processing Unit

Government Buildings
Warbreck House
Warbreck Hill
Blackpool
FY2 0YJ

4. Disability Benefits Centre

PO Box 37
Glasgow
G90 8AS

5. Disability Benefits Centre

PO Box 33
Leeds
LS88 8AF

6. Disability Contact and Processing Unit

Unit 4
Pittman Way
Preston
PR11 2DQ

7. Disability Benefits Centre

PO Box 34
Birmingham
B99 1AR

8. Disability Benefits Centre

PO Box 30
Chester
CH70 8AN

9. Disability Contact and Processing Unit

Government Buildings
Warbreck House
Warbreck Hill
Blackpool
FY2 0YJ

10. Disability Benefits Centre

PO Box 36
Cardiff
CF91 5AT

11. Disability Benefits Centre

PO Box 31
London
SW95 9BD

Os nad ydych yn sicr o hyd i ble i anfon y ffurflen

Ffoniwch y Linell Ymholiadau Budd-dal. Y rhif yw 0800 88 22 00
Ffôn testun 0800 24 33 55 (ar gyfer anawsterau clyw neu lleferydd)

Am geisiadau anabledd presennol

Gallwch gysylltu:

Blackpool Disability Contact and Processing Unit
Disability Contact and Processing Unit
Government Buildings
Warbreck House
Warbreck Hill
Blackpool
Lancashire FY2 0YJ

Ffôn: **08457 123456**

Ffacs: **01253 331 266**

Ebost: **DCPU.Customer-Services@dwp.gsi.gov.uk**